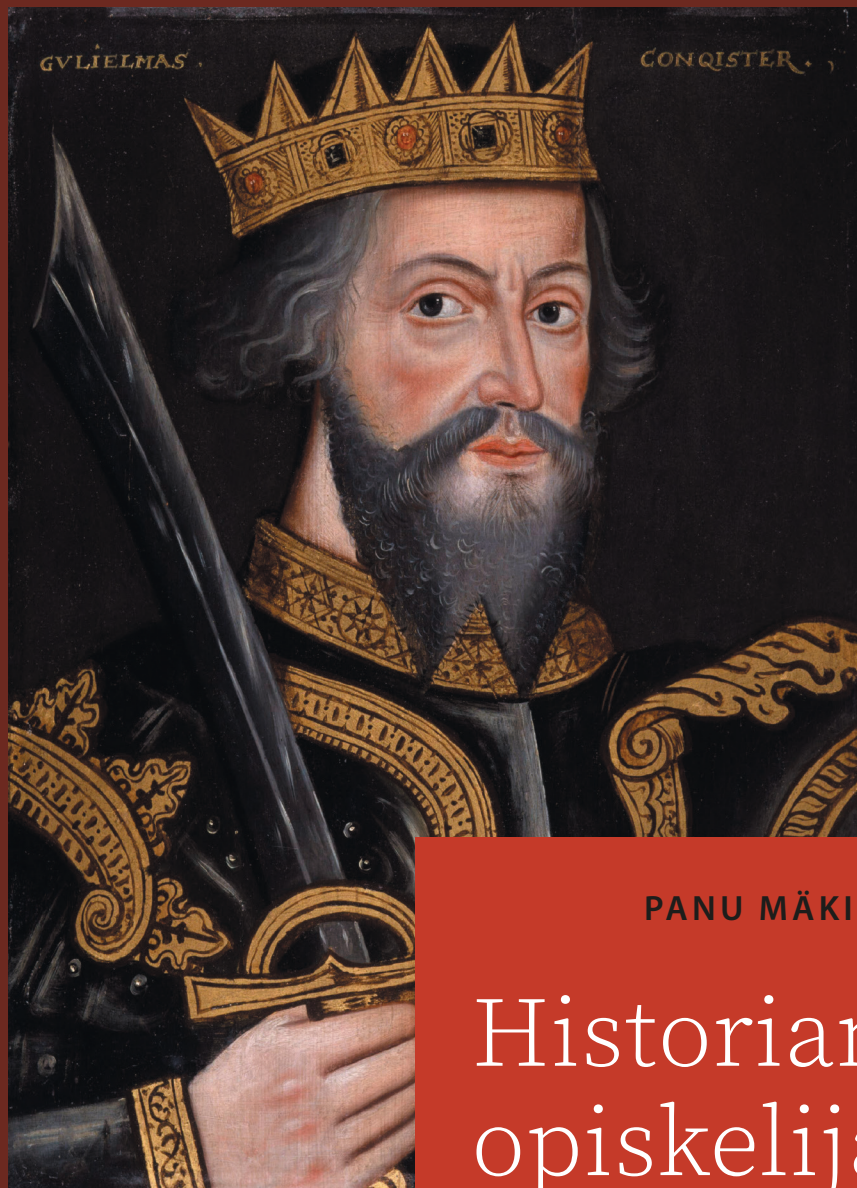

PANU MÄKIPESKA

Historian opiskelijan pieni esseekirja

OPINNÄYTETÖITÄ
ANTIIKISTA NYKYAIKAAN

HISTORIAN OPISKELIJAN PIENI ESSEEKIRJA

© 2022 Mäkipeska, Panu

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-1560-4

Panu Mäkipeska

HISTORIAN OPISKELIJAN PIENI ESSEEKIRJA

OPINNÄYTETÖITÄ ANTIIKISTA NYKYAIKAAN

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	11
Historian tutkimuksen johdantokurssi 2018	13
Mikrohistoriallinen tehtävä – Liisa Mäkipeskan (os. Lumme) elämän käännekohtat	13
Antiikki	23
Antiikki 2019 – kotitentti	23
Aleksandrian merkitys kreikkalaisen kulttuurin säilyttäjänä ja välittäjänä	23
Roomalaisen yhteiskunnan muutokset 300-luvulla jaa.	26
Kristittyjen vainot – kristittyjen ja viranomaisten suhde Rooman valtakunnassa ensimmäiseltä vuosisadalta 300-luvulle	30
Keskiaika	35
Keskiaika 2019 – kotitentti	35
Missä antiikin ja keskiajan raja menee ja mitkä asiat määrittävät sitä.....	35
Miten talous kehittyi keskiajan kuluessa Rooman valtakunnan jälkeisestä romahduksesta alkaen.....	39
Miten keskiajan päättyminen määritellään ja mitä asioita siihen liittyy	45
Keskiajan juuret 2021 – oppimispäiväkirja	48
Näkökulmia Brittein saarten keskiaikaan 2020 - loppuessee	56
Domesday Book aikansa Englannissa.....	56
Keskiajan taloushistoria 2020 - loppuessee	68
Talouselämän muutos 500-luvulta 1500-luvulle	68
Ristiretket 2021 – oppimispäiväkirja	82
Keskiajan uskonnollinen elämä 2021 – oppimispäiväkirja	94
Keskiajan Kauhut 2020 – Oppimispäiväkirja	106

Uuden ajan alku	115
Uuden ajan alku I 2018 – tentti	115
Uuden ajan alku II 2018 – kurssipäiväkirja	123
Uuden ajan alku I 2018 - essee	138
Kolme artikkelireferaattia aiheesta uuden ajan alun ja historian periodisointi (artikkelit löytyvät netistä).....	138
Uusin aika.....	149
Uusin aika II 2019 – loppuessee.....	149
Belgian, Ranskan ja Saksan teollistuminen jaksolla 1800-1914	149
Kaupunkien kulttuurihistoriaa Firenzestä	
Los Angelesiin – loppuessee.....	159
Miksi Alexander von Humboldtista tuli ilmiö, myytti.....	159
Miten Alexander von Humboldtin mainetta on hyödynnetty poliittisesti eri aikoina	164
Kaupunkien kulttuurihistoriaa Firenzestä	
Los Angelesiin – miniessee - Georg Simmel.....	170
Kaupunkien kulttuurihistoriaa Firenzestä	
Los Angelesiin – miniessee	172
La Bruye're – luonnekuvia eli tämän vuosisadan tapoja	172
Keskiajan jäljet 2020 – oppimispäiväkirja.....	175
Matkantekoa historiassa Suomen näkökulmasta	
2021 – oppimispäiväkirja	188
Uusin aika I 2018.....	197
Referaatti artikkelista Marc Sinclair: Bergson`s Philosophy of Will and the War of 1914-1918 (löytyy netistä).....	197
1900-luvun aate- ja oppihistoriaa 2019 – kirjoitustehtävä	202
Otto Bauer ja austromarxismi, Georg Lukàsin marxilainen filo- sofia ja Antonio Gramscin teoria – lyhyt esittely ja vertailu ...	202

1900-luvun aate- ja oppihistoria – kirjoitustehtävä	208
Sodanjälkeisten järjestelmien kriisiytymisestä	
Itä- ja Länsi-Euroopassa 1960- ja 1970-luvuilla	208
1900-Luvun aate- ja oppihistoria 2019 - loppuessee	213
Unkarin kansannousu vuonna 1956 ja Prahan	
kevät vuonna 1968 –	213
Venäjä palaa entiseen	213
Lähi-Idän ja Afrikan historia 2020 - loppuessee	226
Osmanivaltakunnan uudistamispyrkimykset	
jaksolla 1800-1914	226
Amerikan olemus 2021 – kirjallisuusreferaatti	239
Paul Heike – The myth of self-made man	239
Ralf Young – A new age of dissent	244
Modernin Kiinan historia 2020 - politiikkaessee	249
Keisarihallinnon ja nykyhallinnon välinen	
jakso Kiinan poliittisessa historiassa	249
Modernin Kiinan historia 2020 – loppuessee	255
Kiinan suuri suunnan muutos talousjärjestelmässä	255
Kriisiytyvä maailma kesä 2020 - loppuessee	267
Kriisiytyvä maailma eläkeläisen näkökulmasta	267
Kurssit ja opettajat.....	282

Tuulalle

Liisalle

Heinille

Johdanto

Historian opiskelu oli pitkäaikainen haaveeni läpi työvuosieni, mutta ammattini vaativuus ei sallinut tällaista vaativaa harrastusta rinnalleen. Eläkkeelle siirtyminen teki mahdolliseksi tämän uuden harrastuksen, joka on avartanut maailmaani lyhyessä ajassa. Neljän vuoden kuluessa olen suorittanut 22 kurssia, ja kirjoittanut niihin liittyviä lukuisia oppinnäytteitä.

Olen kirjoittanut eläkeläisen suomalla varovaisella rohkeudella, joten kirjoituksissani kuuluu myös oma ääneni. Mitä pidemmälle opinnot ovat päässeet, sitä suuremmalla varmuudella olen rohjennut kirjoittaa.

Kirja alkaa kaikkien Helsingin yliopiston historian opiskelijoiden johdantokurssin niin sanotulla ”mummotehtävällä”, joka tässä tapauksessa käsittelee äitini tarinaa. Sen jälkeen kuljetaan läpi historian antiikista nykyaikaan. Kirja loppuu yhteenvetooni maailman kriisiytymisestä liittyen Risto Marjomaan kurssiin Kriisiytyvä maailma vuodelta 2020.

Espoossa 16.11.2021

Panu Mäkipeska

Historian tutkimuksen johdantokurssi 2018

Mikrohistoriallinen tehtävä – Liisa Mäkipeskan (os. Lumme) elämän käännekohtat

*Liisa Mäkipeska vasemmalla, apteekkari ja farmaseuttikollegat Kauniaisten
vanhan apteekin edustalla*

Johdanto

Liisa Mäkipeska (os. Lumme) on kirjoittajan äiti, syntynyt 27.9.1925, eli nyt 96-vuotias. Hän asuu yksin Kauniaisissa, ja elää onnellisena vanhuuden päiviään useiden ihmisten ympäröimänä.

Liisan isä oli Frans Alpo Lumme, joka toimi mm opettajana ja sosiaalialan johtotehtävissä, kunnes hänestä tuli pitkäaikainen kansanedustaja 1933-49, eduskunnan 1. varapuhemies ja Mikkelin läänin maaherra. Alpo oli rauhallinen kristillinen sosiaalidemokraatti, joka turvasi hyvin perheen hyvinvoinnin.

Liisan äiti oli Elli Katariina Lumme (o.s. Alanen), opettaja Tampereelta suuresta suvusta. Elli oli nuorimman Liisan turva ja esikuva kaikessa. Elli hoiti perheen kotia ja taloutta sydämellä, joten kasvuympäristö Liisalla oli hyvä.

Lumpeen perhe asui Tampereen keskustassa Aleksanterinkadulla. Perheeseen kuului Liisan lisäksi kaksi vanhempaa tytärtä, vanhin poika sekä kotiapulainen. Vuonna 1939 vanhemmat sisarukset olivat lähteneet maailmalle, ja vain nuorin Liisa asui kotona Ellin ja kotiapulaisen kanssa. Alpo oli paikalla korkeintaan viikonloppuisin.

Perheessä korostettiin ihanteita ja ihmisarvoa, kaikenlaisia ihmisiä arvostettiin. Perheessä oli vahva yhteisöllisyyden ja sosiaalisuuden perinne. Kokoon tumiset ja kahvittelun kulttuuri ovat säilyneet Liisan piirissä aina nykypäiviin saakka.

Liisa edusti perheensä sosiaalisinta jäsentä, joka rakasti jo pienenä ystäviä ja ihmisten tapaamisia. Niissä puhuttiin kaikenlaisista asioista ja koetettiin löytää aina jokin idea tai jotain repäisevää. Liisa keräsi itselleen ystäviä avoimella uteliaisuudellaan, ja inspiroitui valloittavista ihmisistä, tytöistä ja pojista. Tämän innostuneen ja reippaan nuoren elämän katkaisi Ellin kuolema Liisan ollessa 14 vuoden ikäinen, josta tapahtumasta tuli hänen elämänsä ensimmäinen käännekohta.

Äidin kuolema

Ellin poistuminen oli Liisan kannalta dramaattista siksi, että Elli oli

hänen elämänsä keskeisin ja valovoimaisin henkilö. Elli levitti sielukuutta, mutta myös reippautta koko lähiympäristöönsä sekä koulu- maailmassa, että kodin lähipiirissä. Liisalle, ja monelle muulle Ellin sanottiin olleen elämää valaiseva tähti. Liisa jäi talvisodan kynnyksellä yksin isän ollessa Helsingissä ja sittemmin Kauhajoella, jonne eduskunta talvisodan ajaksi siirtyi. Oletettavasti kansaedustajan työ kansakunnan dramaattisten vaiheiden aikana vei isän kokonaan, eikä Liisa saanut nauttia hänen läheisyydestään kuin satunnaisesti.

Alposta ei siis ollut Ellin korvaajaksi, niin kuin ei vanhemmistakaan sisaruksista, jotka olivat vasta astuneet epävarmaan maailmaan kodin ulkopuolelle. Kun talvisota syttyi, Liisa lähti pakoon sotaa ja Tampereen pommituksia ison siskonsa perään Eräjärvelle. Lähin sisko Leena oli siellä opettajasijaisena ennen pyrkimistään Jyväskylän seminaariin. Leena oli lähin turva Liisalle.

Alpo ja hänen perheensä olivat rauhan kannalla sen hetkisessä poliittisessa tilanteessa. Liittymistä lottiin tai suojeluskuntaan ei lapsille suvaittu koska niiden järjestöjen katsottiin lietsovan sotaa. Vasta kun oli tosi kyseessä, eli Neuvostoliiton hyökkäyksen jälkeen, mielipide muuttui. Sittemmin Liisan siskosta Leenastakin tuli lotta jatkosodan aikana, veli Leuto osallistui suojeluskunnan toimintaan, ja eteni reserviupseeriksi palvellen jatkosodassa.

Uusi tilanne ja sodan varjo

Alpo löysi uuden elämänkumppanin Annan Ellin kuoleman jälkeen, ja avioitui uudestaan jo 1940. Anna tuli määrittelemään Liisan elämää seuraavien vuosien aikana hänen muutettuaan Lumpeiden asuntoon Tampereelle. Anna oli mustasukkainen Ellin muistoa kohtaan, ja hävitti koko kodin irtaimiston järjestämällä huutokaupan, jossa myytiin myös Liisan lapsuuden tavarat. Pian Anna oli liikenaisena järjestänyt asunnonkin vaihtoon.

Liisa vihasi Annaa, ja kirjoitti isälleen Alpolle Helsinkiin, että ei halua asua Annan kanssa. Alpo ei voinut tehdä asialle mitään, mutta

onneksi Liisan luokkatoveri kutsui hänet mummunsa luokse Tottijärvelle maataloon, nyt jatkosotaa pakoon. Liisalle avautui uudestaan mahdollisuus muuttaa pois kotoa nyt 16-vuotiaana. Nimellisesti Liisa lähti sotaa pakoon, mutta todellisuudessa hän lähti äitipuoltaan Annaa pakoon. Liisa ei voinut hyväksyä hänen epäoikeudenmukaisuuttaan.

Nokian Tottijärven kylässä ei jatkosodan aikana järjestetty lapsille koulua. Lapset auttoivat maatalon töissä miesten ollessa sodassa. Tampereetta ei jatkosodan aikana pommitettu nimeksikään, mutta uhka pommituksista oli läsnä. Kun Helsinkiä pommitettiin, oli Tampereellakin hälytyksiä. Liisa pysyi Tottijärvellä aina vuoden 1944 alkuun saakka, jolloin maailma tuli näyttämään Liisalle toiset kasvonsa.

Toinen käännekohta

Liisan rinnakkaisluokalla oli ollut Hannu, joka piti jotain yhteyttä kirjeitse Liisaan sodan aikana. Hannu oli lähtenyt vapaaehtoisena Riihimäelle koulutettavaksi, jatkaen 17-vuotiaana vuonna 1942 Kannakselle palvelemaan tykistön tulenjohtossa. Hannu ei ollut Liisan ykkössuosikki, koska Liisa oli inspiroitunut ehkä kohottavammistakin ja esiintymiskykyisistä pojista. Hannu oli kuitenkin älykäs ja ihan hyvännäköinen mies, jolla oli myös tavoitteita.

Sodan aikana, ja sen loputtua, syntyi paljon avioliittoja ja perustettiin perheitä. Paljon miehiä oli kaatunut, ja kenties sekin teki naisille sitoutumisen avioliittoon houkuttelevammaksi. Näin kävi Liisalle ja Hannullekin, kun he kihlautuivat ylioppilasjuhlan jälkeen keväällä 1945. Hannu oli kirjoittanut ylioppilaaksi rintamaoppikoulusta ja Liisa Tampereen lyseosta. Hannu tuli Liisan juhlaan lakkinsa kanssa, josta alkoi heidän yhteinen matkansa.

Pian tämän jälkeen Hannun täti järjesti 50-vuotispäivät Tampereella, johon sukua oli kutsuttu myös Helsingistä. Kun Hannun toinen täti Kerttu ja arkkitehtimiehensä Kauno kuulivat kihloista, antoivat he Hannulle ja Liisalle samassa tilaisuudessa kutsun muuttaa luokseen Helsinkiin. Vuonna 1944 oli tullut voimaan taloudelliseen valtalakiin

Kirja koostuu opinnäytetöistä Avoimen yliopiston historian kursseilta vuosilta 2018-2021 (21 kurssia). Opinnäytetyöt ovat esseitä, kirjoitustehtäviä, kotitenttejä ja oppimispäiväkirjoja (yhteensä 32 työtä). Kokoelma sisältää kirjoituksia kaikilta aikakausilta, mutta keskiaika ja varsinkin uusin aika ovat pääroolissa. Temaattisista aiheista mainittakoon mm. keskiajan juuret, -myytit, -kauhut, -talous ja -uskonnollinen elämä, ristiretket, teollistuminen, modernin ajan aatehistoriat sekä Yhdysvaltain -, Itä-Blokin ja Kiinan modernin ajan historiat.

Panu Mäkipeska kirjoittaa sujuvasti omalla äänellään, ensin varovasti mutta loppua kohden rohkeammin. Opinnäytetyöt ovat yliopisto-opettajien tarkastamia ja niiden keskimääräinen arvosana on 4,2 asteikolla 1-5.

AVOIMEN YLIOPISTON SAATE:

Teos tarjoaa lukijalle mahdollisuuden tutustua opiskelijan silmin historian alan avoimiin yliopisto-opintoihin. Lukija näkee aihepiirien runsauden ja monipuolisuuden. Lisäksi teoksen lukemalla saa informatiivista tietoa historian keskeisistä kehityssuunnista. Avoimet yliopisto-opinnot tarjoavat mahdollisuuden tutustua lukemattomiin uusiin kiinnostaviin aihepiireihin.

Kirjoittaja PANU MÄKIPESKA on eläkkeellä oleva diplomi-insinööri, joka on opiskellut historiaa Avoimen yliopiston kursseilla vuodesta 2018 alkaen. Hän on kirjoittanut aikaisemmin teoksen "Minun laivani" kuvaten ammattiuraansa laivanrakennusinsinöörinä. Pieni historian opiskelijan esseekirja on kirjoittajan toinen teos. 284 sivua, 15 kuvaa.

BoD

